

Page: 10

Reach: 56000

Country: SLOVENIA

Size: 3050 cm2

1 / 8

Intervju

Mojmir Mrak

Page: 10

Reach: 56000

Country: SLOVENIA

Size: 3050 cm2

2 / 8

D

**Jan Bratanič,
Primož Cirman****FOTOGRAFIJA
Tomaž Skale**

ILEME, ALI BO EVRO KOT SKUPNA EVROPSKA VALUTA na kratki rok preživel, po mnenju dr. Mojmirja Mraka, rednega profesorja na katedri za denar in finance na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, ni več. A hkrati opozarja, da je evro »tako, kot je postavljen«, na dolgi rok nestabilen in da se lahko grožnja z razpadom evroobmočja kadarkoli ponovi.

Slovenija je po njegovi oceni na prelomnici. Če je milijarde, ki jih je vložila v banke, ne bodo strezile, pravi dr. Mrak, bo trojka kmalu spet pred vrati. Kaj je treba najprej storiti? Razdolžiti podjetja, da jih bodo lahko banke spet kreditirale, odgovarja Mojmir Mrak, ki ga nekateri vidijo tudi kot enega od kandidatov za evropskega komisarja, a sam »o tem ne ve nič«.

Profesor Mrak, konec lanskega leta je država v pet bank vložila dobre tri milijarde evrov. Gre res za točko preloma, po kateri se bo lahko država resneje lotila reševanja krize?

To je res nekakšna točka preloma v reševanju krize, vendar smo prišli do nje s časovnim zamikom. Smo namreč država, ki je krizo začela resneje reševati precej pozneje od večine drugih evropskih držav. Tudi zaradi tega smo danes poleg Cipra edini z napovedano negativno gospodarsko rastjo v tem letu. Rezultati opravljenega pregleda bank so nam postavili nekakšno ogledalo naše ekonomije, čeprav sem sam do načina izvedbe tega pregleda in uporabljenih predpostavk dokaj kritičen.

Podpisali ste se tudi pod poziv Banki Slovenije, naj razkrije metodologije in predpostavke stresnih testov. Zakaj?

Zavedam se, da zaradi popolnoma izgubljene verodostojnosti Slovenija druge možnosti kot pristati na izvedbo ocenjevanja premoženja bank in stresnih testov s strani tujih institucij praktično ni imela. A obstaja kar nekaj stvari, ki kažejo na to, da so tuji izvajalci teh nalog izkoristili našo šibko pogajalsko pozicijo, v katero smo zašli po lastnih napakah, in nam vsilili dokaj podcenjevalni odnos. Tako v postopku ocenjevanja premoženja kot pri opredelitvi predpostavk, po katerih so bili izvedeni stresni testi.

Je to običajno?

Kolikor je meni poznano, so v Španiji, ki je šla skozi podobno ocenjevanje premoženja bank in stresne teste leta 2012, ti procesi potekali nekoliko drugače. Tam so imele domače institucije bolj partnersko vlogo. Bolj podrejen položaj Slovenije je verjetno delno izviral iz majhnosti države, bil pa je posledica popolnega nezaupanja v naše institucije. Ključna točka, na kateri je začela verodostojnost Slovenije strmoglavljati, je bila zavrnitev reforme trga dela in še zlasti pokojninske reforme spomladi leta 2011. Vse od časov tik pred osamosvojitvijo in po njej pa do izbruha krize je Slovenija v očeh tujine namreč veljala za pragmatično državo, ki vedno naredi tisto, kar je zanjo najbolj koristno. Lahko bi rekli, da je verodostojnost Slovenije v očeh tujine delovala po sistemu nekakšnega nihala. Če nas je tujina v obdobju pred krizo obravnavala bolje, kot bi si glede na naše realno stanje zaslužili, je v letu 2011 nihalo zanihalo v drugo skrajnost. Zlasti po izbruhu ciprske krize lani spomladi, ko so nas finančni trgi začeli obravnavati slabše, kot je bil naš dejanski položaj.

Ampak občutek je, da smo v nekaj tednih že pozabili, zakaj smo se sploh odločili za reševanje bank. Pričakujejo se odločni ukrepi, vladne stranke pa večino pozornosti namenjajo koalicijski pogodbi.

Čeprav smo v reševanje bank samo v zadnjih mesecih vložili več kot 10 odstotkov BDP, kar bo bremenilo ne le nas, temveč tudi naše zanamce, ocenjujem, da nas to ni resno streslo. Pa bi nas moralo. Finančni

šok, ki smo ga doživeli, je namreč predstavljal dober trenutek, v katerem bi se politika, in tu mislim tako pozicijo kot opozicijo, morala poskušati poenotiti o nekaterih ključnih usmeritvah za v prihodnje, s katerimi bi potegnili slovenski voz iz globokega blata. Tako pa je ob objavi rezultatov stresnih testov vladalo skoraj nekakšno zadovoljstvo, da je številka nižja od nekaterih napovedi. Seveda je takšno vzdušje hitro vodilo v to, da stvari nadaljujemo bolj ali manj po principu »posel kot običajno«. Vladajoče stranke se tako ukvarjajo s pripravo koalicijske pogodbe, za katero je že danes jasno, da zaradi vsebinske raznorodnosti partnerjev ne bo prinesla resnih prebojev, opoziciji pa je prav tako bolj pomembno rušiti vlado kot pa ponujati resne razvojne alternative. V takšni situaciji nikakor ni mogoče izključiti, da ne bomo potrebovali posredovanja evropskih partnerjev.

Zakaj Slovenija za razliko od Islandije nima sposobnosti hitrega prilagajanja na zunanje razmere, kljub temu da je v evropskem merilu majhna država?

Ključen problem Slovenije je politična razklanost, poleg tega pa se nam pozna, da imamo lastno državo vsega dobrih dvajset let. Včasih se zdi, da ne vemo, kaj bi z njo, kar se odraža na gospodarskem področju tudi v tem, da ne znamo jasno opredeliti, kaj je resnično državni interes. Poglejmo primer drugega tira med Divačo in Koprom. To, da ga še vedno ne gradimo, je po moji oceni resnično v nasprotju z našim nacionalnim interesom. Čez nekaj let, ko bodo Italijani in Avstrijci zgradili vzporedno železniško povezavo na petem koridorju (Barcelona–Kijev, op.a.), ta projekt s stališča EU ne bo več smiseln in ga tudi upravičeno ne bo več pripravljena sofinancirati. To pa seveda pomeni, da Slovenija ne bo mogla več učinkovito uveljaviti svoje ugodne geografske lege, poslovila pa se bo lahko tudi od razvoja vseh tistih projektov, ki jih takšna železniška povezava omogoča.

Bi se država hitreje prilagajala, če bi imela tako imenovani programski proračun, ki ga je zagovarjal nekdanji minister za razvoj Mitja Gaspari?

Vsekakor. Če država nima vzpostavljenega proračuna na ta način, potem preprosto nima instrumenta, s katerim bi lahko vodila usmerjeno zniževanje odhodkov. Tako pa se zateka k bolj ali manj linearnim rezom, z vsemi slabostmi, ki so povezani s tem načinom javnofinančne konsolidacije.

Omenili ste politično razklanost. Kako si razlagate, da je Alenka Bratušek v opoziciji nasprotovala tako slabi banki kot Slovenskemu državnemu holdingu, v vladi pa

oba projekta »posvojila«? In obratno: Janez Janša je na čelu vlade govoril, da ne bo tisti, ki bo pripeljal trojko v Slovenijo, v opoziciji pa govori, da je trojka najboljša rešitev.

Tako eno kot drugo potrjuje, da je v Sloveniji vsaki opoziciji običajno pomembnejše to, da pride na oblast, in to za vsako ceno, kot pa da bi podprla projekte, pomembne za razvoj celotne države. Sedanja vlada Alenke Bratušek res dela veliko tistega, kar je njena stranka v opozicijskih časih srdito napadala. To je samo še en dokaz, da se marsikaj spremeni, ko se presedeš iz opozicije v pozicijo. Velja pa v tem primeru poudariti še nekaj. Sedanja vlada je v trenutku prevzema oblasti nekatere projekte prejšnje vlade morala prevzeti tudi zaradi poslabšanega položaja naše države na mednarodnih finančnih trgih po izbruhu ciprske krize ter pritiska evropskih partnerjev.

Sicer pa je vlada v sodelovanju z novim guvernerjem centralne banke in pod grožnjo prihoda trojke uspela z nekaterimi pomembnimi projekti, kot sta sprememba referendumske zakonodaje in vpis fiskalnega prava v ustavo. To dvoje, v povezavi s fiskalno konsolidacijo, temelječo žal predvsem na višanju davkov, so bili ključni dejavniki, na osnovi katerih smo jeseni dobili relativno ugodne ocene tako MDS kot evropske komisije. Te ocene so bile ključnega pomena za to, da je Slovenija ostala v položaju, ko se je lahko izognila prihodu trojke. Je pa treba jasno povedati, da je pozitivne ocene Slovenije treba gledati v kontekstu bistveno spremenjenega odnosa mednarodnih dejavnikov do načina fiskalne konsolidacije v perifernih državah EU. Najprej v MDS, nato pa tudi v EU, so namreč končno spoznali, da je preveč drastično prilagajanje teh držav na odhodkovni strani javnih financ škodljivo.

Delovati je začela družba za upravljanje terjatev bank (DUTB) in sprejela nekaj odločitev, ki bi lahko bile sporne: blokada prodaje stanovanj v Celovških dvorih, »premirje« z menedžerji ACH... Bo znala prodati ogromno premoženja, ki ga ima v lasti?

Upam, da bo politika vodstvu DUTB pustila delati tisto, za kar je ta institucija dobila mandat, to je v doglednem času čim bolj prodati premoženje, ki ga je oziroma ga bo dobila v upravljanje, in tako prispevati k zmanjšanju javnega dolga. Prepričati je treba, da bi se institucija ukvarjala s političnimi temami, kot je lovljenje tajkunov in iskanje drugih nepravilnosti. S tem naj se ukvarjajo pristojni organi. V Španiji je sicer od ustanovitve podobne institucije do njene polnega delovanja preteklo približno leto dni.

Page: 10

Reach: 56000

Country: SLOVENIA

Size: 3050 cm2

4 / 8

Kaj pa po novem očiščene banke? Bodo začele kreditirati gospodarstvo?

Tudi v Španiji so banke očistili, pa se jim sedaj ponovno povečuje obseg slabih kreditov. Očiščenje bank je bilo potrebno, ne pa tudi zadostni pogoj tako za dolgoročno sanacijo bank kot tudi za ponovni zagon gospodarstva. Če banke ne bodo imele dovolj kvalitetnih klientov, ki bi jim lahko posojale sredstva, potem bodo ali manj kreditirale ali pa še naprej odobravale kredite bolj tveganim dolžnikom. Upam, da bodo tri državne banke, ki bodo pomemben del svojega slabega portfelja prenesle na DUTB, naredile vse, kar je z njihove strani potrebno za bolj aktivno kreditiranje podjetniškega sektorja. S tem mislim bolj prilagojen pristop k financiranju malih in srednjih podjetij, z bolj poglobljenim pristopom k zavarovanju odobrenih kreditov. Sicer pa bo za obnove kreditiranja podjetniškega sektorja ključen proces razdolžitve podjetij. Naslednjih šest mesecev bo ključnih. Od uspešnosti sanacije bank, povezane z razdolžitvijo podjetij, bo močno odvisno, kdaj bo Slovenija ponovno dosegla pozitivno gospodarsko rast. Te ni mogoče zagotoviti samo z naslanjanjem na izvoznike.

Kje naj prezadolžena podjetja najdejo lastniški kapital?

To bo brez dvoma eden večjih problemov Slovenije v naslednjih letih. Glede na to, da v Sloveniji prav veliko lastniškega kapitala vsaj na kratki rok ne bo na razpolago, bo treba iskati vire predvsem v tujini. V prvi vrsti neposredne tuje investicije v podjetja vseh velikosti, nekatera večja podjetja se bodo verjetno usmerila tudi na delniške trge, manjša podjetja in start-upi pa bodo bolj aktivno kot sedaj iskali tiste vire, ki so primerni za ta tip gospodarstva. Realno je pričakovati določene portfeljske lastniške investicije tudi s strani mednarodnih finančnih institucij, kot sta Mednarodna finančna korporacija ali Evropska banka za obnovo in razvoj, vendar bo to verjetno povezano z vstopom ozirom širitvijo delovanja strateških investorjev.

Je pametno, da bo 25 odstotkov NLB ostalo v lasti države?

Moja mnenje v preteklosti je bilo, da je za državo smiselno imeti v lasti eno ali dve ključni finančni instituciji, saj z njihovo pomočjo lažje dosega nekatere strateške cilje gospodarskega razvoja. Tega mnenja v osnovi ne spreminjam, izhajajoč iz izkušenj v Sloveniji pa temu vendarle dodajam, da je to pametna politika v državi, ki je sposobna zagotoviti visoko stopnjo ločitve med politiko in gospodarstvom, ki ima jasno politiko upravljanja državnega premoženja in kjer je stopnja korupcije izrazito nizka. Ker Slovenija žal teh standardov ne izpolnjuje, je bolje, da upravljanje bank prepusti boljšim lastnikom. V nasprotnem primeru je samo vprašanje, kako pogosto in s kakšnimi vsotami bomo reševali banke z davkoplačevalskim denarjem. V tej luči ne vidim potrebe, da bi država zadržala 25-odstotni delež. Pa tudi v kolikor bi to želela, ne verjamem, da bo za tak aranžma dobila primerne kupca.

Območju evra pretita dve nevarnosti: prva je deflacija, druga pa visoka brezposelnost, ki se spreminja v dolgotrajno...

Deflacija oziroma zniževanje cen ima vrsto negativnih posledic za gospodarstvo. Tako, po eni strani, dolgovi, ki ostajajo nominalno nespremenjeni, postajajo relativno vse večji in s tem težje odplačljivi. Za zadolženo državo in njeno prebivalstvo to nedvomno predstavlja velik problem. Poleg tega nižanje cen povzroča odlaganje trošenja, nižanje proizvodnje ter s tem povečevanje brezposelnosti. Vse to pelje v začarani krog, tako značilen za Japonsko v preteklih dveh desetletjih.

Kako verjeten je ta scenarij v območju evra? In kako ga lahko prepreči Evropska centralna banka?

Lahko naredi nekaj podobnega, kot je Mario Draghi (predsednik ECB, op.a.) storil poleti leta 2012, ko je dejal, da bo storil vse po-

Ključna točka, na kateri je začela verodostojnost Slovenije strmoglavljati, je bila zavrnitev reforme trga dela in še zlasti pokojninske reforme spomladi leta 2011.

Page: 10

Reach: 56000

Country: SLOVENIA

Size: 3050 cm2

5 / 8

Če v kratkem ne bo prišlo do temeljite spremembe v konceptu reševanja krize evroobmočja v smeri bolj enakomernega prilagajanja ne le juga, temveč tudi severa, bo preprosto prišlo do blokade. Položaj je ne le ekonomsko nelogičen, temveč vse bolj tudi socialno in politično nevzdržen.

trebno za rešitev evra: vpelje neko različico kvantitativnega sproščanja, podobno kot je to storil Fed. S tem bi ECB omogočil povečanje povpraševanja, čemur pa seveda nasprotujejo Nemci.

Je evro vsaj začasno rešen?

Območje evra je bilo v najbolj kritičnem položaju jeseni leta 2011, ko je dejansko bilo vprašanje, ali bo evro preživel. Skupna valuta je izšla iz te najbolj akutne faze krize, tako da sedaj neke neposredne grožnje za razpad evra na kratki in verjetno tudi srednji rok ni več. To pa ne pomeni, da se ta grožnja ne bo povrnila, saj institucionalne reforme evroobmočja, izvedene v preteklih treh letih, niso zadostne za njegovo dolgoročno stabilnost.

Kaj so nerešeni problemi?

Evroobmočje ima še vedno izrazito nizko in krhko gospodarsko rast, kar ne omogoča začetka zmanjševanja javnega dolga kot dolgoročno največjega problema. Poleg tega proces ekonomske politike še vedno temelji predvsem na varčevanju perifernih držav, v severnih državah s pomembnimi plačilnobilančnimi presežki ni opaziti nikakršnega resnega prilagajanja. Na krajši rok enega leta pa najbolj resen problem predstavlja dokaj kaotičen proces vzpostavljanja bančne unije. Medtem ko so se države članice že pred časom dogovorile o skupnem nadzoru bank, ki naj bi ga konec letošnjega leta prevzela ECB, so šele konec decembra dosegle dokaj pomanjkljiv načelni dogovor o skupnem mehanizmu za reševanje bank. Ne le to, da je obseg mehanizma preprosto premajhen, pomanjkljiva je tudi njegova vsebinska zasnova, saj gre vsaj v začetku za nekakšen skupek nacionalnih mehanizmov, ki šele skozi čas preraščajo v skupnega.

V zvezi z vzpostavljanjem tega mehanizma se pojavlja še en problem. Dogovor bi namreč moral sprejeti evropski parlament, in to po možnosti še v tej sestavi, torej nekje do aprila letos. V kolikor se to ne bo zgodilo, bo o vzpostavitvi mehanizma odločal nov sklic parlamenta, v katerem pa je pričakovati bistveno večjo težo evroskeptikov. Glede na to, da naj bi ECB prevzel nadzor nad bankami že do konca leta, pred tem pa

je treba opraviti še stresne teste v večjih bankah, se celoten proces vzpostavljanja obeh stebrov bančne unije kaže kot precejšnja improvizacija. Jasno je namreč treba povedati, da bi bilo izvajanje stresnih testov v pogojih, ko mehanizem za reševanje bank še ne bi bil sprejet, izrazito tvegano in s potencialno zelo negativnimi učinki na evropski finančni sistem. Žal se še enkrat ponavlja vzorec, v skladu s katerim EU sprejema težke odločitve šele takrat, ko ji voda že teče v grlo.

Če dogovora ne bo, bančne unije leta 2015 ne bo. Kako »težak« bi moral biti ta mehanizem?

Takšen, kot je predviden, je daleč premajhen, da bi lahko predstavljal sistemsko rešitev. Treba ga bo okrepiti, morda s kreditno linijo do Evropskega stabilnostnega mehanizma (ESM) in morda tudi s povezavo do Evropske centralne banke (ECB).

Ali invalidna institucionalna infrastruktura območja evra ne predstavlja že sama po sebi večnega tveganja za nove krize?

Današnje stanje evroprojekta bi lahko še najbolj korektno ocenili kot »delo v teku«. Ključna stvar, ki evroobmočju še vedno manjka, je njegova fiskalna komponenta. Ni stabilne monetarne unije brez skupnega fiskalnega mehanizma. Tega se seveda zavedajo tudi Nemci, ki pa bodo pripravljene na ta korak šele takrat, ko bodo ocenili, da so periferne države evroobmočja naredile bistven napredek na področju svojih strukturnih reform.

Bi morali o bančni uniji, ki (ne)posredno pomeni izgubo novega dela suverenosti, državljani odločati na referendumih?

Demokratski deficit je zagotovo eden od ključnih problemov EU. Evropski politiki danes niso več sposobni prepričati svojega prebivalstva o prednostih, ki jih zanje prinaša življenje v EU, in jim dati jasno sliko o tem, kaj bi se zgodilo v primeru njenega razpada. EU je namreč nastala v pomembnem delu kot političen projekt, katerega osnovna logika je bila, da v kolikor bodo države sedeje za isto mizo oziroma bodo medsebojno sodelovale, potem je manj verjetnosti, da se bodo med seboj streljale. Prav

Page: 10

Reach: 56000

Country: SLOVENIA

Size: 3050 cm2

6 / 8

preprečevanje vojn, ki so dvakrat v vsega nekaj desetletjih zajele Evropo, je bilo ena od osnov evropskih integracij, in tega se danes premalo zavedamo.

Se je Slovenija prehitro vključila v monetarno unijo? Tik pred izbruhom krize smo izgubili močno orožje v boju zoper njo.

Slovenija se je res vključila v evroobmočje takoj, ko je to bilo možno, a za naše današnje težave vstop v evroobmočje nikakor ne more biti med glavnimi vzroki. Res je, da v spremenjenih makroekonomskih pogojih nismo več imeli deviznega tečaja, s katerim je bilo mogoče vsaj do neke mere popravljati slabosti preostalih politik. Oziroma z drugimi besedami, slabosti preostalih politik so postale relativno dražje za državo. In teh ni bilo malo na področju fiskalne politike. Tako je imela Slovenija v pogojih zanjo nenormalne visoke gospodarske rasti v letih neposredno pred krizo samo uravnotežen javnofinančni položaj, čeprav bi morala imeti znaten presežek. V času trajanja same krize pa je vlada izrazito zamujala s prepotrebno javnofinančno konsolidacijo. Slabosti so bile tudi na področju strukturnih politik, kjer se je predolgo odlašalo s sprejetjem prepotrebni strukturnih reform, kar se je sčasoma odrazilo v izgubljanju mednarodne konkurenčnosti.

Prej ste omenili Nemčijo. Zakaj ta dogovoru o bančni uniji tako nasprotuje?

Ker to dejansko pomeni, da gre evroobmočje v fiskalno unijo. Ta nastopi takoj, ko se davkoplačevalski denar iz ene države začne prelivati v drugo državo, pa naj se to dogaja v obliki proračunskih transferjev ali prek kakšnega drugega instrumenta, vključno s skupnim mehanizmom za reševanje bank v okviru bančne unije.

Med Nemci in evropsko komisijo se v zadnjem času krešejo iskre. Nemci imajo v rokah odločitev ustavnega sodišča o programu odkupovanja državnih obveznic (OMT), evropski komisar za konkurenčnost Jose Almunia pa preiskuje nemške subvencije nekaterim podjetjem.

Res je. Med Nemčijo in evropsko komisijo je vrsta odprtih vprašanj, in to na različnih področjih, kot so prost pretok ljudi iz nekaterih novih članic, problematika uvajanja plačil na avtocestah, področje monetarne in fiskalne politike. Tudi sicer so se v svetu ECB v zadnjem času artikulirala dokaj nasprotujoča si mnenja o vodenju nekaterih vidikov monetarne politike, kar je bilo razvidno na nekaterih od zadnjih sej. To je mogoče razložiti z dejstvom, da se evroobmočje nahaja v fazi asimetričnega šoka, kjer je ena skupina držav še vedno bistveno bolj prizadeta s krizo kot druga. Ker mora

ECB voditi enotno monetarno politiko, je razumljivo, da je v nastalem položaju takšna politika za eno skupino držav bolj primerna kot za drugo. Tega problema se malo starejši lahko zelo dobro spomnimo iz časov nekdanje Jugoslavije in delovanja njene centralne banke.

Kako je kriza evroobmočja prerazporedila razmerja moči znotraj članic? Prej je bila v ospredju os Pariz-Berlin, danes je Berlin več kot očitno prevladal.

Francija in Nemčija sta bili dolgo časa dokaj enakovredni gonilni sili Evrope. To je veljalo tudi za proces vzpostavljanja evropske monetarne unije. V političnem smislu je ta nastala kot odgovor Francije na težnjo Nemčije po združitvi. Ko je po razpadu Sovjetske zveze pridružitve Vzhodne Nemčije Zahodni postala realna možnost, je v njeni okolici zavladalo določeno nelagodje pred potencialno gospodarsko in politično močjo združene Nemčije. Francija je želela politično okrepljeno Nemčijo bolj tesno vpeti v Evropo.

Danes je ena od dveh gonilnih sil EU močno opešala, tako da z vozom upravlja predvsem Nemčija. In na področju monetarne unije ga vodi zelo po nemško, torej predvsem z ostrimi varčevalnimi ukrepi v perifernih državah, ki jih je kriza najbolj prizadela. Če v kratkem ne bo prišlo do temeljite spremembe v konceptu reševanja krize evroobmočja v smeri bolj enakomernega prilagajanja ne le juga, temveč tudi severa, bo preprosto prišlo do blokade. Položaj je ne le ekonomsko nelogičen, temveč vse bolj tudi socialno in politično nevzdržen. Pomembno streznitev v tej smeri bodo verjetno predstavljale že majske volitve v evropski parlament.

Je visok nemški presežek na tekočem računu plačilne bilance dodatna težava za EU?

Gre v bistvu za vprašanje diagnoze krize. Če bi bila kriza v območju evra predvsem rezultat fiskalnih slabosti v posameznih državah, potem je logično, da bi tudi njihovo reševanje moralo temeljiti na fiskalnem prilagajanju. Zelo jasno pa je, da kriza evroobmočja ni izključno fiskalna. To jasno potrjuje Irska in Španija, ki sta imeli celo presežek v svojih javnih financah v trenutku, ko sta padli v krizo. Kriza v teh dveh državah nikakor ni bila posledica slabosti v javnih financah, temveč nečesa drugega, v teh dveh konkretnih primerih slabosti v bančnem sektorju. Pri tem pa ne gre spregledati dejstva, da je večina finančnih prilivov v irske banke v letih pred krizo prišla iz severnih držav območja evra. Torej so te napihovale bančni balon na Irskem, stroške njenega poka pa je plačala Irska.

Page: 10

Reach: 56000

Country: SLOVENIA

Size: 3050 cm2

7 / 8

Je med položajem današnje Kitajske in Nemčije pred prvo svetovno vojno mogoče najti vzporednice? Tudi Kitajska danes išče surovine in poskuša s prebitjem blokade ameriških zaveznic od Japonske do Tajvana najti dostop do oceanov.

Kitajci del svojih deviznih rezerv usmerjajo v državne sklade za investicije, ki sredstva namenjajo za najrazličnejše strateške investicije po svetu, kot so na primer nakupi zemljišč, krepitev infrastrukture, zlasti gradnja železnic, posodobitev pristanišč in dostop do naravnih virov. Dogaja se nekaj podobnega kot z Angleži v Indiji v 19. stoletju, ko so železnice v tej tedanji koloniji gradila angleška zasebna podjetja. Kitajska želi svojo gospodarsko moč okrepiti tudi na mednarodnem političnem parketu. V tem kontekstu so mogoče določene primerjave s tedanjo Nemčijo.

Poleti naj bi iz programa pomoči izstopila tudi Grčija. Mar res ne bo potrebovala dodatne pomoči?

Jasno je treba reči, da ta država svojega celotnega javnega dolga ne more odplačati. Vprašanje je le, kako in kdaj bo prišlo do delnega odpisa grškega dolga. Tu pa pride mo do problema. Na začetku krize je bil namreč celotni javni dolg Grčije v lasti zasebnih upnikov, danes pa večino tega dolga predstavlja dolg do javnih institucij, zlasti do MDS, ECB in držav evroobmočja. Za rešitev grškega dolžniškega problema vidim tri možnosti, in z nobeno ne bomo zaslužili, v kar nas je prepričeval minister Križanič leta 2010, ko smo Grčiji odobrili bilateralni kredit: delni odpis, kar bi dejansko pomenilo »bail-out« in bi bilo v nasprotju z maastrichtsko pogodbo, prestrukturiranje dolga na izredno dolgo obdobje ali organiziran izstop Grčije iz območja evra.

Profesor Mrak, vedno znova se pri odločanju o pomembnih vprašanjih EU poudarja pasivnost vseh slovenskih vlad. Kako lahko Slovenija, ki zadnjih deset let tako rekoč nima prepoznavne zunanje politike, postane enakopravnejši sogovornik z Evropo?

Ena ključnih napak, ki smo jih naredili na tem področju v zadnjih letih, je bila ukinitve vladne službe oziroma ministrstva za evropske zadeve. Od takrat dalje Slovenija praktično nima več koordinacije svojih politik do EU. Ta je prepuščena ministrstvu za zunanje zadeve, ki pa je kadre, ki so vsebin-

sko veliko vedeli o EU, bolj ali manj postavilo na stranski tir. Majhna država mora biti najbolj aktivna v fazi, preden pride na mizo uradni predlog komisije. Ko je predlog že formuliran, ima namreč takšna država relativno manjšo moč in težko doseže bistvene spremembe. Spomnim se, da sem kmalu po oblikovanju sedanje vlade dal pobudo za ustanovitev konceptualno delovne skupine za institucionalne spremembe evroobmočja, v zadnjem času bančne unije, vendar je predlog zastal v birokratskih procedurah iz meni neznanega razloga.

Zakaj se lani niste odločili prevzeti funkcije finančnega ministra, ki vam jo je ponujala predsednica vlade?

Ker sem ocenil, da se stranke v koaliciji zavzemajo za vsebinsko tako različne cilje, ki ne omogočajo učinkovitega izvajanja takšnega programa, s katerim bi se lahko identificiral in ga pomagal izvajati. Izkušnje delovanja koalicije v preteklih mesecih so to potrdile, saj je ključne pozitivne rezultate koalicija dosegla predvsem na tistih področjih, kjer so ji bili cilji bolj ali manj jasno predpisani od zunaj.

Že v preteklosti so vam bile ponujene številne funkcije. Nekateri pravijo, da je ekonomistom lahko pametovati od zunaj in se izogibati prevzemu položaja.

V Sloveniji je prepogosta praksa, da se profesorji odločajo za začasno delo v politiki. Sam sem se do sedaj držal pravila, da sem prevzemal funkcije, za katere sem ocenjeval, da jih lahko strokovno kompetentno opravljam, in so me tudi vsebinsko zanimale. Pri vseh teh funkcijah ni šlo za nikakršno pametovanje, temveč za povsem operativno delo, povezano z jasno opredeljeno odgovornostjo. To velja za pogajanja o jugoslovanskih dolgovih, o finančnem delu vstopanja Slovenije v EU in pogajanja o zadnjih dveh finančnih perspektivah EU. Bile so tudi funkcije, kot je na primer mesto podpredsednika EIB, kjer je Slovenija tudi z mojo kandidaturo prišla v krog treh držav, ki rotirajo na tem mestu, a je potem, ko je leta 2010 prišla vrsta nanjo, na to mesto poslala politično bolj primerne kandidata. Ne sprejemam stališča gospoda Karla Erjavca, češ, kaj zdaj Mrak nekaj kritizira, saj smo ga vabili v vlado, pa ni hotel sodelovati. V preteklosti sem sodeloval praktično z vsemi vladami.

Page: 10

Reach: 56000

Country: SLOVENIA

Size: 3050 cm2

8 / 8

Čeprav smo v reševanje bank samo v zadnjih mesecih vložili več kot 10 odstotkov BDP, kar bo bremenilo ne le nas, temveč tudi naše zanamce, ocenjujem, da nas to ni resno streslo. Pa bi nas moralo. Finančni šok, ki smo ga doživeli, je namreč predstavljal dober trenutek, v katerem bi se politika morala poenotiti o nekaterih ključnih usmeritvah za v prihodnje.